

Raisatud potentsiaal teeb kurvaks

- Enamik kunstisõpru pole Läti Kunstnike Liidu galeriist kuulnud. Sel on põhjus.
- Riias pole kerge näitust korraldada, sest sobivat kohta tuleb otsida tikutulega.
- Seinapinna puudus pani kuraatori abi otsima julmadest vormilistest võtetest.

Eesti Maalikunstnike Liidu galeriiruumi Riias valitses massiivne tiibklaver.

FOTO: Indrek Grigor

Eesti kunstnike liitude näitused on tavaliselt avatud vooruga ning kunstnikud saavad ise oma töid näitusele esitada. Riias avatud näitusele valis tööd toimkond koosseisus Jaan Elken, Mari Roosvalt ja Tiiu Rebane, võttes aluseks maalikunstnike liidu viimaste aastate ülevaatenäitused.

Ehkki tegemist ei ole läbilõikega Eesti maalikunstist (mis ei olnud ilmselt ka näituse eesmärk), on tööde ja autorite valik esinduslik nii kvaliteedi kui ka omanäolisuse mõttes ning seda võiks siiski käsitleda Eesti maalikunsti tutvustusena. Siin on esindatud fotorealism ja linnašamanism, millele sekundeerivad mõnevõrra poeetilised kaemused. Kindlasti ei jää tähelepanuta ka abstraksionism.

Kuula artiklit

1x

Kuid näpuotsaga sürrealismi ja üht-teist muudki lahustus paraku ülejäänus, kuna näitusele koondatud tööde hulk annab alust oletada, et toimkonnal puudus igasugune ettekujutus näituse ruumist või selle võimalustest. Maast laeni ja edasi lakke riputatud ekspositsiooni puhul on kokkuvõttes pea võimatu aru saada, milline oli korraldajate algne kavatsus ning kui palju sellest õnnestus teoks teha.

Näituse valim on esinduslik ja vääriks iseenesest kindlasti tähelepanu, ent Läti Kunstnike Liidu galerii ei ole sellele kahjuks kaugelki õige koht.

Patoloogiline näitusepindade puudus

Mainitud hoone ekspositsioonipinda ei saa küll võrrelda Tallinna Kunstihoone võimalustega, ent iseenesest on tegemist korraliku saaliga, kuigi viimati renoveeriti seda tõenäoliselt enne taasiseseisvumist. Võttes arvesse patoloogilist näitusepindade puudust Riias – mille kõige kõnekam tunnistaja on festival Survival Kit, mis toimub igal aastal mõnes mahajäetud hoones –, ei ole näitusesaali tehniline kvaliteet mure, millega keegi väga pead vaevaks.

Selle taustal tundub aga Riias mõnd näitust külastanud lugejale ehk kummastav, miks ta Läti Kunstnike Liidu galeriist kui järjepidevalt tegutsevast institutsioonist varem midagi kuulnud ei ole. Põhjus on lihtne. Autokraatse juhtimise tõttu on nii liit kui ka galerii laiema kunstiringkonnast lihtsalt välja lülitatud.

Isegi kui liidu majas toimub mõni huvitav näitus, ei tea keegi sellest midagi, kuna keegi ei oota sellest galeriist midagi. Läti Kunstnike Liidu galerii on paraku saavutanud sellise staatuse, et sellest heas seltskonnas ei räägita, ja nii ei tea keegi, mis seal toimub. Eeldus on, et seal ei saa toimuda midagi, mis vääriks vähimatki tähelepanu.

Ma ei tee Eesti Maalikunstnike Liidule etteheiteid, näitust Riiga tuues oldi tõenäoliselt üsna raskes olukorras: näitust tahaks teha, aga ühtegi pinda pole.

Ma ei tee Eesti Maalikunstnike Liidule etteheiteid, näitust Riiga tuues oldi tõenäoliselt üsna raskes olukorras: näitust tahaks teha, aga ühtegi pinda pole. Ka mina ei oska öelda, kus oleks olnud parem korraldada keskmist mõõtu maalikunstnike grupinäitust, mis ei taha end samas esitada ambitsioonika projektina, millega võiks näiteks kunstimuseumile läheneda. Võib-olla oleks Läti Kunstiakadeemia aula olnud mõistlik alternatiiv. Eksponerimistingimused oleksid sama rasked, külastajaid vast sama palju, ent kokkuvõttes ei oleks vähemalt piinlik ning viljakate kontaktide tõenäosus säiliks.

Klaver kunstisaalis

Kui kunstnik/kuraator Tanel Rander vahendas aastail 2017–2018 mitu näitust Valga muuseumisse, oli üks tema järeldusi, et korralikus nüüdisaegse kunsti saalis ei tohi olla klaverit. Valgas oli neid kaks. Läti Kunstnike Liidu galeriis on küll vaid tiibklaver, aga see-eest ka sama suur ümar laud. Ühtlasi on ruumi osaks kuulutatud mõned skulptuurid punastel postamentidel ning paar ripuvat objekti.

Viimaste puhul on tegemist Läti Kunstnike Liidu muuseumi eksponaatidega. Liidu kunstifond, mis toimib samasugusel põhimõttel kui Tallinna Kunstihoone Fond, tegi omal ajal märksa liberaalsemaid ostuvalikuid kui muuseum. Nii on kunstifond tänini liidu au ja uhkus, ning näib olevat ainus põhjus, miks keegi liiduga üldse mingitki tegemist teeb. Ajaloolise mõõtmega näitust kokku pannes on liidu kogu möödapääsmatu. Räägitakse, et kui majas küte võla tõttu mõni aeg tagasi tagasi kinni keerati, veenis kultuuriministeeriumi liitu toetama vaid mure väärtusliku kollektsiooni pärast. Väike valik fondi töid ripub trepikotta ja koridoridesse laiali puistatuna üleval kui püsiekspositsioon.

Mõne aasta eest avastas galerii enda jaoks tööde lakke riputamise ning nüüd on sellest kujunenud tunnusvõte, millest ka Eesti Maalikunstnike Liidu näitus hoiduda ei suutnud. Seda ilmselt seetõttu, et galerii näib olevat loobunud vanade seinamoodulite kasutamisest ja suurte akendega klassikalises maalisaalis pole seinapinda, kuhu töid riputada. See vähene pind, mis käepärast oli, on maast laeni kasutusse võetud. Pallase meistrid oleksid uhked.

Julmad vormilised naljad

Kujundajad on enesekaitseks appi võtnud võrdlemisi julmad vormilised naljad. Nii on August Künnapu baleriinid klaveri kõrval, Saskia Järve loojuv päike ripub aknal ning Karl-Kristjan Nageli kass vaatab kapi otsast alla toas valitsevale segadusele. Keeruliseks osutub aga selles võimuvõitluses tabada, milliseid lugusid näituse koostajad tegelikult jutustada tahtsid. See teeb kokkuvõttes kurvaks, sest näituse potentsiaal jääb realiseerimata.

Ent potentsiaali on kõvasti – seda kinnitab ainuüksi asjaolu, et Jaan Elkeni kujunduse kokkupõrge maja normide ja tavadega ei suutnud näitust hävitada.

Ent potentsiaali on kõvasti – seda kinnitab ainuüksi asjaolu, et Jaan Elkeni kujunduse kokkupõrge maja normide ja tavadega ei suutnud näitust täielikult hävitada. Ent midagi muud kui hädapärased paralleelid kunstnike vahel alles ei jäänud. Alo Valge ja Saskia Järve kliinilisusse kalduv hüperrealism, Alvar Reisneri ja Veiko Klemmeri moodsa aja hullus, millele sekundeerib Järve tööde vaoshoitud vaimne terror... Andro Kõöbi abstraktid August Künnapu figuuride kõrval räägivad aga märksa positiivsemast nostalgilisest maailmast. Ning eriilmelisi abstraktsioniste on meil samuti. Siiski, näituse varemend on lõpuks liiga halvast seisukorras, et nende alusel midagi põhjapanevat algul kavatsetu kohta rekonstrueerida.

Kokkuvõttes võib öelda, et on hea, kui keegi ei tea, et Eesti Maalikunstnike Liidul on Läti Kunstnike Liidu galeriis näitus, ning kes on heatahtlik, ei maini seda asjaolu ka ühelegi oma Riia tuttavale.

Eesti Maalikunstnike Liidu näitus «EKSPRESSIIVNE! Lokaalsest kõnepruugist globaalsel ajastul»
Avatud Läti Kunstnike Liidu galeriis 8. aprillini.

Osalevad kunstnikud: Vano Allsalu, Jaan Elken, Uno Roosvalt, Veiko Klemmer, Tiiu Rebane, Andro Kõöp, Alvar Reisner, Mari Roosvalt, August Künnapu, Saskia Järve, Tiina Tammetalu, Rait Rosin, Alo Valge ja Karl-Kristjan Nagel

Töörühm: Jaan Elken, Tiiu Rebane, Mari Roosvalt